

Varakevadised tööd mesilas. Informatsiooni Eesti mesindust puudutavast seadusandlusest ja mesilate registreerimisest.

Kokkuvõtte loengust piirkondlikul mesinduspäeval Tallinnas 09.03.2010.a.

Lektor Aleksander Kilk, lektorileping PR-6-1.5-38

Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Varakevadised tööd mesilas.

Talv on tänavu olnud pikk ja lumerohke ega paista ka praegu veel lõppevat. Praegu pole veel võimalik anda hinnangut selle kohta, kui hästi või halvasti on mesilasperede talvitumine kulgenud. Tavalistel aastatel on näiteks Lõuna-Eestis, sealhulgas minu mesila piirkonnas Viljandimaal Karksi vallas esimesed kevadised puhastuslennud toimunud märtsi alguses naistepäeva paiku. Kuid tänavu on ilm seni veel jätkuvalt külm ja lumi ulatub üle tarukatuste ning mesilaste täielik puhastuslend jääb arvatavasti märtsi lõppu või koguni aprilli algusesse. Taruseinte ja tarukatuseni ulatuvate lumehangede vahele on moodustunud tühimikud, kust mesilased võiksid vajadusel lendama pääseda. Siiski peaks esimesel võimalusel lund tarude ümbert vähemaks kühveldama, et kevadine lume sulamise niiskus tarudesse ei tungiks. Ka tarukatusel kõrguvad lumekuhilad tuleks eemale kühveldada, et lumesulamise vesi taru ei niisutaks.

Paari päeva eest oma mesilat üle vaadates võisin märgata, et mõnest perest on mesilased päikesepaistel väljas käinud ja vähesel määral lendamas käinud. Võimalik, et sellistes peredes on mingil ärritaval põhjusel erutus kasvanud ja haudmetegevus varakult alanud või kõhuhädad ja näljatont kimbutamas. Niisugused pered tuleks ilmade soojenedes esimesel võimalusel avada ja üle vaadata, et vajadust mööda abi anda. Kui probleemiks on toidunappus, siis saaks märtsikuus pered päästa pudersöödaga (kandiga). See võib kergesti juhtuda liiga varase haudmetegevuse korral, kus pere on kõrgema temperatuuri hoidmiseks kulutanud liiga palju talvesööta. Ka hiired tarus või tihaste sage toksimine lennuava juures võib pere erutada ja söödakulu tunduvalt suurendada.

Korpustarude korral, kui tarud on lume alla mattunud, võib mesilasperesid varitseda ka õhupuuduse või lausa lämbumise oht. See võib juhtuda siis, kui korpustarul on umbne põhi ja sulalumi sulgeb lennuava ning külmub umbseks korgiks. Eesti lamavtaru korral on pesaruumi ümber suur õhuruum ja õhupuuduse või lämbumise ohtu pole. Kuid korpustaru maht on oluliselt väiksem ja õhu juurdevoolu võimalusi peale lennuava õieti polegi. Sellises õhupuuduse olukorras võib mesilaspere ärritada ja tõsta šokki sattudes pesaruumi temperatuuri nii kõrgele, et kuumeneb üle ja hukkub. Sellepärast peaks korpustarud lähiajal võimalikult lumest lahti kaevama ja kontrollima, et tarude lennuavad ei oleks ummistunud.

Päike paistab juba üsna soojalt ja sulatab vähehaaval lund. Et lume sulamist kiirendada, võiks lumele külvata näiteks tuhka, freesturvast või muud tumedamat päikestneelavat materjali. Ka lumekihi liigutamine või tallamine kiirendab lume sulamist päikesepaistel. Tarude ette heina, põhu või kuuseokste laotamine on vana mesinike nipp, kuidas lume sulamist kiirendada ja puhastuslennule tulevatele mesilastele maandumiseks turvaliselt sooja jalgealust ette valmistada. Väikeses harrastusmesilas on see mesiniku jaoks jõukohane ettevalmistustöö, kuid suures kutsemesilas liiga suure mahu ja ajakulu tõttu sobimatu. Suures mesilas peab mesinik kasutama ratsionaalseid töövõtteid, mis aga annavad piisavalt hea lõpptulemuse.

Kuni mesilaspered on veel kevadeootel, on mesinikul aega teha tubaseid ettevalmistustöid algavaks kevadhooajaks. Kui veel osa prakeeritud vanu mee- või haudmekärge on seni veel vahas sulatamata, on nüüd viimane aeg selle tööga tegelda. Samas peaks juba uueks hooajaks ette valmistama uusi kärjeraame ja vahatama need kärjepõhjaga. Siinjuures tuleks võimalust mööda korrastada ja vajadusel uuesti traatida eelmistel hooaegadel kasutatud, puhastatud ja desinfitseeritud kärjeraame. Siinjuures saab väikeses mahus kärjeraame puhtaks kraapida ja näiteks gaaspliidi leegis desinfitseerida võimalike haigustekitajate suhtes. Desinfitseerimiseks saab kasutada ka vastavaid desoaineid, näiteks Virkon S 1% lahuse piserdamist kärjeraamidele või isegi kärjeraamide kastmist sellesse lahusesse. Kõige tõhusama kärjeraamide puhastamise ja desinfitseerimise tulemus saavutatakse seebikivilahuses keetmisega, millele järgneb mitmekordne loputamine kuumas vees.

Informatsiooni Eesti mesindust puudutavas seadusandluses

Eesti mesindust reguleerivad või puudutavad seadusandlikud aktid ja regulatsioonid peamiselt mitmete Põllumajandusministri või Vabariigi Valitsuse määruste vormis. Eelkõige on see nii mesilate registreerimise ja identifitseerimise, samuti mesilashaiguste seire ja tõrje ning mee ja teiste mesindussaaduste tootmise ja turustamise regulatsioonide osas. Lisaks puudutavad ja mõjutavad mesindust taimekaitsetööde regulatsioonid nii üldisemalt Taimekaitseseaduse kui konkreetselt eelkõige vastava rakendusmääruse nõuete kaudu taimekaitsevahendite kasutamisel. Varasematel aastatel käsitleti mesilassülemite suhtes omandi- ja omandamisõigusi ka Asjaõigusseaduses, kuid praeguseks on see säte tühistatud. Mesinike kui tootjate võimalikud investeeringutoetused leiavad käsitlemist mikroettevõtluse toetusmeetme raames, teatud määral nähakse ette ka mahemesinduse kui mahepõllumajandusliku tootmise toetuse võimalust.

Vajadus mesilate registri järele Eestis ilmnes tugevasti esmakordselt 1998.a., kui meie mesindust tabas halbade suveilmade tõttu meesaagi ikaldus. Ikalduse tõttu pöördusid Eesti mesinikud põllumajandusministeeriumi ja valitsuse poole abipalvega. Kuid mesinikele ikaldustoetuse määramise arutamise ja eraldamisest keelduti põhjendusega, et puudub mesilate register ja ülevaade meie mesilatest. Kuivõrd sellise registri loomine ja hoidmine on riigi ülesanne, siis lubas minister Riigikogu ees, et alustatakse Eesti mesilate registri loomist.

Paraku vaatamata EML pingutustele ja abipakkumistele jõuti esimeste sammudeni mesilate registri loomisel alles põllumajandusministri määrusega nr. 88 (18. detsembril 2002.a.) “Registreerimisele ja teatud juhtudel tunnustamisele kuuluvate loomakasvatushoonete ja –rajatiste ning loomade pidamiseks piiritletud alade loetelu ja nende registreerimise ja tunnustamise kord”. Selle määruse alusel sai registreerida mesilad kui mesilaste pidamise kohad formaalselt ehitistena, fikseerides nende asukoha, seda ka koordinaatide alusel positsioneerides. Mesilasperede arvu või eraldiasuvate mesilagruppide registreerimist ette ei nähtud. Alles mitme aasta pärast hakati PRIA maakondlikes büroodes mitteametlikult registreerima mesinike soovil ka nende mesilate mesilasperede arvu.

Alates 1. jaanuarist 2010.a. jõustus nimetatud põllumajandusministri määruse nr. 88 muudatus, mis täpsustab ja täiendab mesilate registreerimise nõudeid. Määrusesse on uues redaktsioonis sisse kirjutatud nõue, et mesilate registreerimisel tuleb kirja panna ka mesilasperede arv 1. mai seisuga. Kui mesila ei olnud registreeritud PRIA-s enne 1. jaanuari 2010.a., siis tuleb mesila registreerida PRIA piirkondlikus büroos hiljemalt 2010.aasta 1. maiks. Kui aga mesila oli juba varem PRIA registrisse kantud, tuleb 1. maiks täiendavalt teatada andmed mesila mesilasperede arvu kohta 1. mai seisuga. Lisaks mesilasperede arvule pannakse kirja ka mesiniku kontaktandmed, et vajaduse korral oleks võimalik mesinikuga kontakti saada või teda näiteks plaanitud taimekaitsetöödest informeerida. Kõigile registrisse kantud mesilatele väljastatakse vastav registreerimisnumber.

Lisaks määrusele nr. 88 viidi seoses mesilate registreerimise nõuete täpsustamisega sisse vastavad nõuded ka põllumajandusministri 21. detsembri 2009.a. määrusesse nr. 128 “Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord”. Nimetatud määruse §7 lõige 8 määrab, et mesinik esitab registri töötlejale (PRIA-le) kord aastas teatise mesilasperede arvu kohta mesilas 1. mai seisuga sama aasta 15. maiks.

Muudatused nõuetes mesilate registri ja registreerimise osas kajastuvad ka muudatusena Vabariigi Valitsuse 6. juuni 2000.a. määruse nr. 184 “Põllumajandusloomade registri asutamine” tekstis, kus sätestatakse, et mesila kui põllumajandusloomade pidamisega seotud ehitise registreerimisel tuleb esitatavate andmete hulka lisada ka mesilasperede arv. Vastava ettepaneku ja määruse eelnõu esitas Vabariigi Valitsusele arutamiseks 17.12.2009 istungil põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Ettepaneku põhjendamisel tuuakse esiplaanile seisukoht, et see mesilate registreerimise muudatus võimaldab koordineeritumalt kaitsta mesilasperede tervist nii taimekaitsevahendite mürgistuste kui mesilastel levivate taudide eest. Lisatakse, et kõigi mesilate registreerimine on vajalik mesilashaiguste koordineeritud tõrjeks koostöös veterinaar- ja toiduameti järelvalveametnikega. Loodame, et see tõepoolest saabki olema nii, nagu põllumajandusministeerium on kavandanud ja mesinikele lubanud.